NOTĂ DE FUNDAMENTARE

Proiectul ordonanței de urgență privind organizarea și funcționarea fondurilor universale de pensii face parte din pachetul actelor normative destinate reformei cuprinzătoare și integrate a sistemului de pensii din România.

Alături de Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, acest proiect de ordonanță de urgență creează cadrul legislativ, instituțional și financiar de organizare și funcționare a unui nou sistem național, obligatoriu, de pensii în România, bazat pe două componente.

Necesitatea și urgența reformei integrate a sistemului de pensii în România sunt impuse de faptul că actualul sistem, bazat pe redistribuire și administrat de guvern, este din ce în ce mai greu de susținut financiar, confruntându-se cu probleme majore, atât de natură tehnică, cât și de natură administrativă și financiară.

Faptul că, prin legiferarea sistemului public de pensii, a fost demarată acțiunea dificilă de construcție instituțională și funcțională a noului sistem național de pensii, impune de urgență legiferarea celei de-a doua componente a acestui sistem, astfel încât eforturile majore de construcție ale acestui nou sistem, atât cele de natură organizatorică cât, mai ales, cele de natură financiară, să fie optimizate și eficientizate.

Pe de altă parte, Strategia Națională de Dezvoltare Economică a României pe Termen Mediu, elaborată cu consensul tuturor forțelor politice și sociale, transmisă Uniunii Europene și aprobată de aceasta, introduce ca element esențial al politicilor sociale dezvoltarea reformei sistemului național de pensii prin completarea sistemului public de pensii reformat cu fondurile universale de pensii capitalizate. In scopul aplicării prevederilor Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică a României pe Termen Mediu, a fost elaborat și transmis Uniunii Europene, planul de acțiuni care stipulează ca în anul 2000 să fie adoptată Legea privind organizarea și funcționarea fondurilor universale de pensii, astfel încât implementarea instituțională și funcțională a celei de-a doua componente a sistemului național de pensii să poată fi realizată până în anul 2003.

In plus, negocierile foarte avansate ce se desfășoară între Guvernul României și Banca Mondială privind obținerea unui nou împrumut de ajustare pentru sectorul privat, care să devină operațional până la sfârșitul anului 2000, au în vedere, între condițiile de eliberare a primei tranșe din acest împrumut, aprobarea, într-o formă satisfăcătoare pentru Banca Mondială, a Legii privind organizarea și funcționarea fondurilor universale de pensii (a doua componentă a sistemului național de pensii).

In condiţiile menţionate şi având în vedere complexitatea proiectului Legii privind organizarea şi funcţionarea fondurilor universale de pensii, stadiul actual de dezbatere parlamentară asupra acestuia şi faptul că Parlamentul României dispune de un timp foarte limitat, în care trebuie să rezolve o gamă mare de proiecte legislative prioritare, posibilitatea urmării procedurii parlamentare normale de legiferare în domeniul fondurilor universale de pensii este imposibilă, periclitând toate termenele asumate de Guvernul României în faţa instituţiilor internaţionale, implicit realizarea reformei complexe a pensiilor, cu efecte negative asupra siguranţei financiare a persoanelor în vârstă şi asupra creşterii economice a ţării.

In acest context, respectarea prevederilor programului de guvernare şi a termenelor de realizare a obiectivelor privind dezvoltarea economică a României pe termen mediu conduc la necesitatea legiferării fondurilor universale de pensii – a doua componentă a sistemului naţional de pensii – prin ordonanţă de urgenţă.

De altfel, cele două componente ale noului sistem de pensii sunt interdependente şi complementare în cel mai înalt grad. In acest sens, introducerea fondurilor universale de pensii, administrate privat, va conduce, pe lângă alte avantaje, şi la creşterea posibilităţilor de colectare a contribuţiilor pentru sistemul public de pensii. Reforma sistemului public de pensii, prevăzută de Legea nr. 19/2000, va face posibilă introducerea celei de-a doua componente fără creşterea nivelului contribuţiilor actuale.

Analiza evoluţiilor pe termen lung ale sistemului public de pensii arată că numai reforma acestui sistem nu este suficientă pentru asigurarea unei protecţii financiare adecvate a persoanelor în vârstă. Limitările principale ale sistemelor de tip redistributiv se vor păstra, iar influenţele demografice, economice şi politice se vor resimţi în continuare.

Studiile detaliate efectuate asupra sistemului de pensii din România, documentările privind experienţa pe plan mondial, precum şi recomandările unor prestigioase instituţii internaţionale, au scos în evidenţă că siguranţa financiară a persoanelor în vârstă şi dezvoltarea economică pot fi mult mai bine susţinute dacă sistemul de pensii va conţine două componente. Prima componentă, bazată pe redistribuire şi administrare publică, este reglementată prin Legea nr. 19/2000 iar a doua componentă, bazată pe capitalizare şi administrare privată, este reglementată conform prezentei ordonanţe de urgenţă.

Scopul principal al introducerii fondurilor universale de pensii, administrate privat, concomitent cu reforma sistemului public de pensii, constă în asigurarea de noi oportunităţi de creştere a pensiilor pentru persoanele participante la sistem şi promovarea unui mecanism stabil care să reziste presiunilor demografice şi macroeconomice.

Esenţa sistemului fondurilor universale de pensii constă în convertirea unei părţi din contribuţia de asigurări sociale, plătită în prezent, în economii obligatorii private. Prin aceasta, persoana asigurată devine partener la creşterea economică a României, se transformă dintr-un plătitor pasiv de taxe şi impozite în proprietar responsabil al

propriului capital, format din banii plătiți individual şi din profitul realizat prin investirea acestora.

In acest mod, contribuțiile dirijate către fondurile universale de pensii, administrate privat, vor permite ca rata de înlocuire obținută de beneficiari din cele două componente să crească semnificativ. In acelaşi timp, în cazul celei de-a doua componente vor fi acumulate sume apreciabile ce vor putea fi investite în economie.

Proiectul ordonanței de urgență prevede că persoanele care realizează un anumit venit profesional, mai au cel puțin 20 de ani până la pensionare şi participă la sistemul public de pensii sunt obligate să contribuie, cu o parte din contribuția de asigurări sociale, reprezentând 10% din venitul brut lunar, la un fond universal de pensii. De asemenea, persoanele care realizează un anumit venit profesional, mai au cel puțin 10 ani până la pensionare şi participă la sistemul public de pensii pot opta pentru participarea la fondurile universale de pensii. In ambele situații, contribuția la sistemul public de pensii pentru aceste persoane se diminuează corespunzător contribuției plătite la fondul universal de pensii. Deşi sistemul fondurilor universale de pensii are un caracter obligatoriu, persoanele ce vor participa la acest sistem au libertatea de a alege fondul universal de pensii la care să contribuie.

Un fond universal de pensii este organizat sub forma unei societăți civile la care aderă, ca membri individuali, persoanele ce vor contribui la fondul respectiv. Scopul acestei societăți civile este de a realiza, din motive prudențiale, separarea clară a activelor membrilor fondului respectiv de cele ale societății de administrare a acestuia. După primii doi ani de funcționare, un astfel de fond urmează să aibă minim 150.000 de membri.

Proiectul ordonanței de urgență prevede posibilitatea ca membrii unui fond universal de pensii să poată să îşi transfere activele personale la un alt fond.

Administrarea unui fond universal de pensii se realizează de o societate de pensii. Societatea de pensii se constituie sub forma unei societăți comerciale pe acțiuni. In scopul protejării intereselor membrilor fondurilor, proiectul ordonanței de urgență prevede o procedură în două etape pentru autorizarea şi licențierea societăților de pensii. Capitalul social minim al unei societăți de pensii este reprezentat de echivalentul în lei a sumei de 9 milioane EURO.

Venitul societăților de pensii provine din comisioane percepute pentru serviciile de administrare a activelor fondurilor, calculate ca procent din contribuțiile plătite de membrii fondului, precum şi ca procent din activele nete administrate.

Proiectul ordonanței de urgență prevede crearea Fondului Național de Garanție pentru Pensii. Acest Fond este constituit de către societățile de pensii şi furnizorii de pensii sub formă de anuități, în vederea garantării contribuțiilor plătite de membri şi a pensiilor plătite de furnizorii de anuități.

Colectarea contribuțiilor prevăzute de proiectul de ordonanță de urgență pentru fondurile universale de pensii va fi realizată de Casa Națională de Pensii și alte Drepturi de Asigurări Sociale, care colectează și contribuția pentru sistemul public de pensii. In acest mod, cheltuielile de administrare ale sistemului național de pensii vor fi semnificativ mai mici și va crește substanțial gradul de colectare a contribuțiilor și pentru sistemul public de pensii, datorită presiunii individuale a participanților la fondurile universale de pensii asupra angajatorilor.

Proiectul ordonanței de urgență prevede reglementări și controale stricte privind marketingul, raportarea și transparența fondurilor universale de pensii.

In scopul asigurării supravegherii și transparenței totale a funcționării fondurilor universale de pensii sunt prevăzute modalitățile de convertire a sumelor acumulate în conturile individuale în unități de cont, precum și procedurile de evaluare unitară a activelor fondurilor.

Sunt prevăzute principiile de investire, tipurile de instrumente financiare în care se pot investi activele fondurilor universale de pensii, limitele maxime de investire în diferitele tipuri de instrumente financiare admise. De asemenea, sunt prevăzute și categoriile de active în care nu pot fi investite fondurile universale de pensii. In scopul diversificării portofoliului, a creșterii randamentelor fondurilor și a realizării unei siguranțe financiare sporite, se prevede posibilitatea investirii activelor fondurilor, în limite stabilite prin ordonanță, în anumite tipuri de instrumente financiare emise în străinătate. Investițiile în străinătate pot fi efectuate numai cu respectarea prevederilor privind asigurarea accesului la piața interbancară și privind tranzacțiile valutare, conform reglementărilor Băncii Naționale a României.

Pentru a crea o garanție suplimentară privind siguranța activelor fondurilor universale de pensii, fiecare societate de pensii este obligată să contracteze servicii de depozitare a activelor fondului administrat cu un custode licențiat în acest scop de Banca Națională a României și de Comisia de Reglementare și Supraveghere a Societăților de Pensii.

La pensionare, fiecare membru al unui fond universal de pensii va alege un furnizor de anuități care îi va furniza, pe bază contractuală, o pensie sub formă de anuitate. Furnizorul de anuități poate fi societatea de pensii sau o societate comercială specializată, care au obținut o licență în acest scop de la Comisia de Reglementare și Supraveghere a Societăților de Pensii.

Proiectul ordonanței de urgență prevede cadrul general privind plata pensiilor sub formă de anuități, tipurile de anuități, indexarea acestora, precum și modul de reglementare și supraveghere. Luând în considerare prevederile ordonanței de urgență cu privire la durata minimă de participare la fondurile universale de pensii de cca. 10 ani, Comisia de Reglementare și Supraveghere a Societăților de Pensii va emite în timp util reglementări de detaliu privind modul de organizare și funcționare a sistemului de furnizare a pensiilor sub formă de anuități.

In scopul protejării intereselor membrilor fondurilor universale de pensii se înfiinţează Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii, instituţie publică autonomă de interes naţional. Comisia este condusă de un preşedinte numit de Preşedintele României şi va fi validat de Parlamentul României.

Misiunea Comisiei se realizează prin activităţile de autorizare, licenţiere, reglementare, supraveghere prudenţială şi control. In vederea realizării misiunii sale, Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii colaborează cu Banca Naţională a României, Comisia Naţională de Valori Mobiliare, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor precum şi cu alte instituţii de reglementare şi supraveghere.

In viitor, prin organizarea şi funcţionarea Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii, se poate studia posibilitatea de unificare a tuturor structurilor de reglementare şi supraveghere prudenţială a pieţelor financiare şi bancare din România.

După cum arată experienţa internaţională în domeniu, realizarea unui sistem transparent de reglementare şi supraveghere prudenţială, aşa cum prevede prezenta ordonanţă de urgenţa, existenţa unei autorităţi de supraveghere credibilă, face ca participarea la activităţile de administrare a acestor fonduri să fie posibilă şi atractivă pentru entităţi cu experienţă profesională, mare capacitate şi soliditate financiară, precum şi credibilitatea şi onorabilitatea strict necesare desfăşurării acestor activităţi. Participarea unor astfel de entităţi pe piaţa fondurilor universale de pensii din România va conduce la utilizarea unor standarde internaţionale privind practica unor afaceri bune şi transparente, precum şi la o creştere substanţială a încrederii populaţiei în managementul şi securitatea acestor fonduri.

In cazul încălcării prevederilor prezentului proiect de ordonanţă de urgenţă sunt stabilite răspunderi şi sancţiuni severe atât de natură contravenţională cât şi de natură penală.

Analizele economice efectuate cu privire la funcţionarea celor două componente ale sistemului naţional de pensii propus arată că direcţionarea unei părţi din contribuţia de asigurări sociale către fondurile universale de pensii va provoca în primii ani de funcţionare, dar nu mai devreme de anul 2003, un deficit al sistemului public de pensii. Calculele făcute arată că deficitul datorat introducerii fondurilor universale de pensii va fi de cca. 1,1% din P.I.B. în primul an de funcţionare paralelă a celor două componente. Finanţarea acestui deficit rămâne să fie rezolvată cu sprijinul instituţiilor financiare internaţionale şi a pieţelor interne de capital.

Simulările pe termen lung arată că fluxul anual al contribuţiilor către fondurile universale de pensii va atinge cca. 1% din P.I.B. în primul an de operare a fondurilor şi peste 3% din P.I.B. după 15 ani de funcţionare. In acelaşi timp, sumele capitalizate în fondurile universale de pensii vor reprezenta peste 10% din P.I.B. după 10 ani de funcţionare, 50% din P.I.B. după 25 ani de funcţionare şi peste 70% din P.I.B. după 40 ani de funcţionare.

In aceste condiţii, beneficiile medii ale persoanelor participante la sistemul naţional de pensii, provenite din pensiile furnizate de cele două componente, vor creşte de la cca. 40% din salariul mediu net pe economie în prezent la cca. 56% în anul 2010, peste 62% în anul 2025 şi peste 70% în anul 2040.

Trebuie menţionat că evaluările implicaţiilor economice pe termen lung, efectuate cu sprijinul Băncii Mondiale, s-au bazat pe ipoteze moderate privind atât creşterea economică, cât şi evoluţia demografică.

Conţinutul prezentei ordonanţe de urgenţă este rezultatul observaţiilor, amendamentelor, propunerilor şi sugestiilor făcute de Comisiile pentru muncă şi protecţie socială şi pentru buget, finanţe şi bănci ale Camerei Deputaţilor, Ministerul Finanţelor, Ministerul Justiţiei, Banca Naţională a Românici, Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare şi Consiliul Economic şi Social.

Faţă de cele de mai sus, propunem aprobarea proiectului alăturat al Ordonanţei de Urgenţă privind organizarea şi funcţionarea fondurilor universale de pensii.

MINISTRUL MUNCII ŞI PROTECŢIEI SOCIALE,

Lucian Liviu Albu

AVIZĂM FAVORABIL

MINISTRU DE STAT,
MINISTRUL JUSTIŢIEI,

Valeriu Stoica

MINISTRUL FINANŢELOR,

Decebal Traian Remeş